

תכנית לימודים במתימטיקה לחינוך המיוחד

נחמה חורין ונורית שניר

בשנת תשנ"ד תצא לאור ע"י האגף לתכניות לימוד במשרד החינוך תכנית לימודים במתימטיקה לחינוך מיוחד. התכנית מתבססת על התכנית הרגילה (תשמ"ח), תוך שינוי, התאמה והשמטה של מספר נושאים (פירוט בהמשך). התכנית מיועדת לכיתות משולבות, מקדמות, כיתות של ליקויי למידה, פיגור קל והפרעות התנהגותיות. מגמת כותבי התכנית לתת בידי המורה הזדמנות לשילוב התלמיד בכיתת האם בכל שלב של הלימוד ובכל נושא.

הדגש מושם על צורכי התלמיד ויכולתו האישית, מחד גיסא, ועל דרישות המקצוע מאידך; וכך תשמש התכנית כבסיס למשא ומתן בין המורה לתלמיד, תוך אחריות ורצון לספק לו אתגרים מתאימים ובני ביצוע.

באוכלוסיית החינוך המיוחד התלמידים סובלים מאחד או יותר מהקשיים בנושאים הבאים:

בקלט - התפיסות השונות והתמצאות במרחב.

בעיבוד - יכולת ריכוז, חשיבה, אבחנה, מיון, ארגון וזיכרון.

בפלט - שפה, כתיבה וחישובים.

ולכן רצוי לערוך אבחון אישי לתלמיד כדי להתאים לו דרכי הוראה אישיות.

התכנית החדשה באה לענות על שאלות שבהן מתלבטים מורי החינוך המיוחד בקשר לנושאי הלימוד ולאמצעים.

שיקולי הדעת בבחירת הנושאים היו:

♦ ללמד את כל הנושאים שבעדיפות א' בתוכנית הלימודים במתימטיקה בחינוך הרגיל. בין הנושאים שהושמטו: קבוצות, חזקות, יחס, חילוק עם שארית, חילוק רב-ספרתי, חילוק שברים, שיטת א-ב.

♦ היררכיית הלמידה יכולה להשתנות, בתנאי שקיים הידע המוקדם לנושא. לדוגמא: אפשר ללמד את השבר העשרוני לפני השבר הפשוט, ולהתבסס על הידע המוקדם של התלמיד במבנה העשורי ובשלמים.

הסיבות לשינוי זה הן:

- האלגוריתם בשבר העשרוני דומה לשלמים.
- השבר העשרוני מופיע לרוב כמבטא כמות כמו השלמים.
- בחיי יום יום (כסף, שקילה, מדידה) השימוש הוא בשבר עשרוני.
- במרבית המחשבוני יש ייצוג רק לשבר העשרוני (ראה "מספר חזק" 2 עמ' 23).

רצוי להשתמש במחשבון כאמצעי עזר בלימוד המתימטיקה.

לדוגמא: אחרי שהתלמיד מבין את ההיבט הכמותי בעשרת הראשונה, השימוש במחשבון יהיה לצורך בקרה או לצורך פיתוח חשיבה מתימטית, בכל הנושאים והשלבים.

השימוש במחשבון מאפשר לעקוף את היררכיית הלמידה המקובלת, מחזק את ביטחונו של התלמיד, מגדיל אפשרויות לשילובו בכיתת האם, ומאפשר חשיבה לצורך פתרון בעיות מילוליות מבלי להזדקק לידע בחישובים.

התרשים בעמוד הבא מציג את תכנית הלימודים בהתייחס לנושאים המרכזיים שבתכנית, שהם בגדר חובה, והנושאים המומלצים. התכנית מדגישה את ההיבטים השונים שיש להציג ואת אמצעי העזר לנושאים השונים. התכנית לוותה ואף אושרה ע"י ועדת החינוך המיוחד וע"י המפקחים על הוראת המתימטיקה, ד"ר מיכאל קורן וד"ר מירי עמית.

